

SUCCESVOL NAAR LOKALE KETENAANPAK VOOR HET KIND MET OVERGEWICHT OF OBESITAS

FACTSHEET PROEFTUINENPROJECT VAN CARE FOR OBESITY, APRIL 2017

Marian Sijben en Jutka Halberstadt

AANLEIDING

Kinderen met overgewicht en obesitas verdienen aandacht. Gemiddeld één op de zeven Nederlandse kinderen heeft overgewicht en 2% van de kinderen heeft obesitas. In een grote stad als Amsterdam gaat het om bijna 25 duizend kinderen met overgewicht of obesitas. In bijvoorbeeld de gemeente Oss zijn dat zo'n 2.500 kinderen. De impact van overgewicht en obesitas op het leven van kinderen kan enorm zijn. Zowel wat betreft hun fysieke gezondheid, als hun psychosociaal functioneren. Overgewicht of obesitas treft relatief vaak kwetsbare kinderen, zoals kinderen die in armoede of in een problematische gezinssituatie opgroeien. De juiste aandacht voor deze kinderen draagt ertoe bij dat ze blijven meedoen in de maatschappij. En dat vermindert het risico op niet-participeren op latere leeftijd.

Het ministerie van VWS hecht groot belang aan een effectieve aanpak van overgewicht en obesitas bij de jeugd. Vandaar de subsidieverlening van VWS aan Care for Obesity (C4O) voor het ontsluiten en grootschaliger en waar mogelijk breder toepasbaar maken van de ontwikkelde ketenaanpak in [Amsterdam](#) en ['s-Hertogenbosch](#). Dit gebeurt door het opleveren van een landelijk model voor de ketenaanpak¹, met lokale nuances waar nodig. Het landelijk model beoogt de ondersteuning en zorg voor het kind met overgewicht te optimaliseren binnen de bestaande structuren, kaders en regels. Hieraan wordt tot en met 2018 gewerkt met in totaal acht proeftuinen: Almere, Amsterdam, Arnhem, 's-Hertogenbosch, Maastricht, Oss, Smallingerland en Zaanstad. Er is nauwe samenwerking met het programma [Jongeren Op Gezond Gewicht](#), met inmiddels 119 JOGG-gemeenten.

Ervaringen in o.a. 's-Hertogenbosch en Amsterdam laten tevens zien dat de inzet op dit onderwerp een vliegwiel kan zijn voor de transformatie-ambities op andere onderwerpen. De essentie van de ketenaanpak conform de [Zorgstandaard Obesitas](#) is het versterken van zelfmanagement en kwaliteit van leven van kind en gezin, waarbij vraag en behoeften van kind en ouder leidend zijn. Alle ketenpartners werken mee om maatwerk te bieden: zowel qua inhoud van de ondersteuning en zorg als door deze daar aan te bieden waar kind en ouder wonen en leven en door, waar mogelijk, in de buurt al bekende mensen in te zetten in plaats van het medische circuit. Alle betrokken ketenpartners kijken én stappen over hun eigen 'kaders' heen, inclusief de financiers zorgverzekeraar en gemeente, met belang van kind en gezin voorop.

CONTEXT

Door invoering van de [nieuwe Jeugdwet](#) (2015) is de gemeente verplicht om voorzieningen te treffen op het gebied van jeugdhulp. Ook het bieden van opgroei-, opvoedings- en psychische ondersteuning en zorg voor het gezond opgroeien, waaronder het opgroeien met een gezond gewicht, behoort tot de jeugdhulpplicht van de gemeente. De komst van de Jeugdwet zorgt zodoende voor nieuwe mogelijkheden om te komen tot de gewenste aanvulling op de zorg die omschreven is in de Zorgstandaard Obesitas en tot een betere toepassing van deze zorgstandaard en de daarin opgenomen omschrijving van multidisciplinaire zorg voor overgewicht en obesitas in de praktijk. Ook biedt het een duidelijk kader waarbinnen de [handreiking van het Zorginstituut Nederland](#) (2015) voor wat betreft verantwoordelijkheden en financiering van deze ondersteuning en zorg geduid kan worden.

¹ Wanneer gesproken wordt over ketenaanpak wordt de inhoud, organisatie en financiering van alle ketenprocesstappen inclusief beschikbare aanbod op gebied van ondersteuning en zorg bedoeld.

PROEFTUINEN CARE FOR OBESITY

Het project “Succesvol naar lokale ketenaanpak voor het kind met overgewicht of obesitas”, kort gezegd het proeftuinenproject, is erop gericht om de realisatie en uitvoering van de lokale keten van ondersteuning en zorg voor het kind met overgewicht of obesitas en bijbehorend gezin zo effectief en efficiënt mogelijk te maken. Dit gebeurt door een behulpzaam model en ondersteunende tools aan te reiken voor de inhoud, organisatie, financiering en implementatie ervan.

Het startpunt voor het project vormt het basismodel dat opgesteld wordt aan de hand van de gerealiseerde ketenaanpak in Amsterdam en 's-Hertogenbosch. Door dit basismodel aan te vullen met inzichten en ervaringen van de nieuwe proeftuinen, verkregen uit het toepassen van het basismodel, ontstaat er een landelijk model waarbij het mogelijk wordt om aan te geven:

- Welke elementen van de ketenaanpak generiek van aard zijn;
- Of, en zo ja, hoe deze elementen landelijk geborgd kunnen worden in richtlijnen, reguliere opleidingen en middels het organiseren van de landelijke ketenregie;
- Welke elementen een lokaal invulling behoeven en
- Hoe vanuit de diverse proeftuinen daaraan invulling is gegeven.

Het proeftuinenproject levert via een groeimodel onderstaande producten op. Dit betekent concreet dat Nederlandse gemeenten en andere partners vanaf najaar 2017 aan de slag kunnen met een aantal eerste resultaten. JOGG ondersteunt gemeenten hierbij.

1. **Landelijk model met lokale nuances:** dit geeft een impuls aan de inhoudelijke vormgeving van de lokaal te realiseren ketenaanpak.
2. **Toolbox ketenrealisatie:** hiermee ontvangen gemeenten en andere betrokkenen concrete tools en methodieken bij het creëren van de randvoorwaarden voor en daadwerkelijk implementeren van een lokale ketenaanpak.
3. **Monitoringinstrumenten:** partners kunnen hiermee zelf tussentijds evalueren op effect en proces, en op de mate waarin de ketenaanpak gerealiseerd is.
4. **Structurele borging werkwijzen in landelijk model** waardoor op termijn de realisatie van de lokale keten vanuit diverse beroepsgroepen/organisaties zelf (meer) geïnitieerd wordt.
5. **Structurele borging ketenregie op landelijk niveau:** om de kwaliteit en toegevoegde waarde van het landelijke model langdurig te garanderen.
6. **Extra te ontwikkelen onderdelen basismodel** om ervoor te zorgen dat:
 - Het basismodel dekkend is voor alle leeftijdscategorieën jeugd (- 9 maanden tot en met 18 jaar).
 - Er good practices beschikbaar zijn van efficiënte en effectieve vormen van ondersteuning en zorg.
 - Kwantitatieve en kwalitatieve opschaling van het landelijk model mogelijk is.
 - Er good practices beschikbaar zijn van hoe de ketenaanpak gefinancierd kan worden binnen de verantwoordelijkheidskaders van de gemeenten en de zorgverzekeringswet.

MEER INFORMATIE

- www.partnerschapovergewicht.nl/C4O
- Jutka Halberstadt (landelijk projectmanager C4O): j.halberstadt@vu.nl
- Marian Sijben (projectmanager proeftuinen C4O): m.sijben@vu.nl